

ДЕПОЗИТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сучасний етап економічного розвитку України характеризується скороченням в останні роки темпів зростання валового внутрішнього продукту, прогнозними погіршенням основних макроекономічних показників, очікуваним зростанням безробіття і скороченням зайнятості населення. Зниження номінальної заробітної плати і доходів населення, зростання рівня інфляції обумовило значне скорочення рівня споживання. Депозитний ринок України, незважаючи на відносно невеликий період побудови ринкової економіки в країні і трансформації економіки, демонструє формування чітко сформованих тенденцій, характерних саме для цього сектора фінансового ринку. Світова фінансова криза, повсюдно загострила внутрішні проблеми в розвитку національних фінансових ринків, обумовила нові шляхи подальшого розвитку комерційних банків на депозитному ринку.

Збереження і прибутковість депозитів, як основні критерії інвестиційної привабливості для потенційних вкладників, зазнали серйозної перевірки в умовах загальної кризи ліквідності на фінансовому ринку. Фонд гарантування вкладів був створений для підвищення довіри до банківської системи країни шляхом створення механізму, що забезпечує захист банківських депозитів населення. Основною метою системи обов'язкового гарантування депозитів є забезпечення стабільності фінансової системи, в тому числі забезпечення суспільної довіри до банківської системи шляхом виплати гарантійного відшкодування депозитора у разі примусової ліквідації банку - учасника системи обов'язкового гарантування депозитів. Станом на 01.01.2017 року 99 банків є учасниками ФГВ [1].

Прибутковість за депозитами продовжить поступово знижуватися і далі, що обумовлено цілою низкою чинників. По-перше, відновився стабільний приплив внесків населення в банківську систему, і перед банками вже не стоїть питання виживання.

По-друге, державні банки, питома вага яких у банківській системі країни – понад 50%, знизили депозитні ставки протягом січня-лютого, що спричинило ланцюгову реакцію на ринку. І буквально вчора ПриватБанк вже повідомив про заплановане зниження депозитних ставок в травні.

Враховуючи необхідність активізації кредитування, можна прогнозувати, що державні банки і далі будуть зменшувати прибутковість за депозитами.

Також на спадну динаміку рівня депозитних ставок вплинуло виведення з ринку банків, які пропонували завищені процентні ставки.

І, по-четверте, поступовому зменшенню ставок сприяє послідовна політика НБУ, спрямована на зниження вартості фінансового ресурсу в цілому: так регулятор кілька разів протягом 2016 і вже в цьому році знижував облікову ставку, яка на сьогодні становить 13%.

Якщо подивитись на депозитні ставки тридцяти банків, де зосереджена максимальна кількість депозитів населення, то видно, що найбільші банки зараз пропонують ставки на рівні 16% – 18% річних у гривні на депозити з терміном розміщення 12 місяців і 11,4%-17% річних у гривні на тримісячні депозити. Очевидно, що вже в травні ці банки знизять прибутковість за вкладками на 1-2 п.п.

Структура залучення депозитів істотно не зміниться, як і раніше будуть переважати гривневі ресурси. Частково цьому сприяють самі банки, встановлюючи більш привабливі умови за вкладками в національній валюті, бо за відсутності в країні валютного кредитування банкам просто ніде розмістити залучену у населення іноземну валюту. І, аналізуючи структуру приросту вкладів населення в 2016 році, ми побачимо скорочення депозитів в іноземній валюті на \$400 млн і зростання гривневих депозитів практично на 19 млрд грн.

З іншого боку, не зняті поки що обмеження на повернення валютних депозитів, що також змушує банківських клієнтів бути обережними.

До того ж ставки в національній валюті (17% річних у гривні) дозволяють компенсувати можливе зростання курсу долара протягом року, чого не можна сказати за валютними депозитами. Середньозважені депозитні ставки в доларах США, наприклад, у тих же банках сьогодні на рівні 5% річних при терміні розміщення на 12 місяців.

В цілому на ринку на даний момент переважають короткострокові вклади в національній валюті, але в окремих банках ситуація ще в минулому році почала змінюватися. Банки, плануючи свою діяльність у довгостроковій перспективі, стали активніше пропонувати більш привабливі відсоткові ставки за довгостроковими депозитами, терміном від 6 місяців, і клієнти, які націлені накопичувати гроші, скористалися даними продуктами.

Здешевлення банківського ресурсу, а на сьогодні це переважно депозити населення, сприяє виведенню на ринок більш лояльних умов кредитування.

В цілому поточний рік для банківської системи очікується більш стабільним і прогнозованим, що об'єктивно пов'язано із завершенням процесу очищення банківської системи.

Крім того, найбільші банки вже пройшли стрес-тести НБУ і за їх результатами збільшили капітали. Таким чином, на ринку залишилися тільки надійні і перевірені банки, акціонери яких націлені на розвиток. З основних внутрішніх проблем, характерних для сучасного етапу розвитку депозитного ринку Казахстану, можна відзначити наступні: слабкість власної ресурсної бази банків; відсутність налагодженого системного економічного аналізу в банках; слабкість, а то і повна відсутність в банках маркетингових служб; відсутність чітких орієнтирів діяльності у вигляді певного набору основних показників, що дозволяють здійснювати моніторинг і регулювання діяльності комерційного банку.

Для подальшого збільшення депозитної бази з боку учасників депозитного ринку, тобто всередині самих банків, необхідно також рішення певних завдань, які полягають в розробці основних напрямків розвитку: зміцнення фінансового стану; розвиток сучасної банківської інфраструктури;

забезпечення якісно нового обслуговування клієнтів; формування ефективного кадрового потенціалу.

Таким чином, реалізація активної депозитної політики, спрямованої на побудову на депозитному ринку відносин нового типу, здатних забезпечити стійкість депозитних установ і реальну ефективність депозитів, стає основним орієнтиром розвитку на сучасному етапі.

Література

1. Динаміка кількості учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб протягом 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fg.gov.ua/statystyka>.

УДК 330.341.1:334:338.28

С.С. СЛАВА

Ужгородський національний університет,
Закарпатський регіональний центр соціально-економічних
та гуманітарних досліджень НАН України

БАЗОВИЙ КОМПОНЕНТНИЙ СКЛАД ТРИКУТНИКА ЗНАНЬ В УКРАЇНІ

Питання економіки знань, трансферу знань і, більш узагальнено, трикутника знань залишаються затребуваними як в Україні, так і в країнах світу. Економічний прогрес все більше асоціюється з можливостями генерування і впровадження інновацій. А інновації, у свою чергу, є результатом взаємодії елементів у трикутнику знань.

Структурно діюча організація трикутника знань в Україні представлена такими компонентами (рис.1):

- центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, який одночасно представляє дві опорні точки трикутника – освіту та дослідження, формує політику реалізації трикутника знань, інноваційний клімат і є опосередкованим учасником трикутника знань,

- вищі навчальні заклади, які так само представляють освітній процес та дослідження, але також формують спеціально створювані структури для провадження трансферу знань. До них можна віднести: державні університети; приватні університети; наукові установи; інститути підвищення кваліфікації (3-4 рівня аккр. – 287 та 1-2 рівня акр. 370 у 2016 р.) [1], [2],

- спеціалізовані науково-дослідні організації, проектні установи і центри Академії наук України (НАН); науково-виробничі, науково-дослідні, проектні установи, системи галузевих академій; науково-дослідні, проектні установи і центри міністерств і відомств; науково-дослідні установи та кафедри університетів; науково-виробничі, проектні установи і центри при промислових підприємствах, об'єднаннях, інноваційні центри (978 у 2015 р. зі стійкою тенденцією зниження – починаючи з 2005 р. щорічно на 40-50 організацій) [3];

- трансферні організації передачі знань - технопарки, наукові парки, інноваційні центри та посередники;

- підприємства – реципієнти інновацій – (17% усієї кількості промислових підприємств у 2015 р.) [4];

- венчурні фонди (zareєстровано 774 на початок 2015 р.) [5];

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>